

Til lovforslag nr. L 128. Betænkning afgivet af Miljø- og Planlægningsudvalget den 2. april 1997

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og lov om betalingsregler for spildevandsanlæg m.v.

(Spildevandsrensning i det åbne land m.v.)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder haft samråd med miljø- og energiministeren, der tillige skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget. Et af udvalgets spørgsmål til miljø- og energiministeren og ministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen, tillige med en artikel fra SKRALDEN og et notat fra miljø- og energiministeren.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Amtsrådsforeningen i Danmark,
Borgergruppen i Lemvig Kommune,
Danmarks Naturfredningsforening,
Dansk Brøndejerforening,
Dansk Erhvervsgartnerforening,
Dansk Familielandbrug,
De danske Landboforeninger,
Esbjerg Kommune,
Faaborg Værft A/S,
Græsted-Gilleleje Kommune,
Komiteen for Landsbyer og Landdistrikter,
Kommunernes Landsforening,
Københavns Kommune,
Københavns Miljø- og Energikontor,
Landbrugsraadet,
Landsforeningen Økologisk Jordbrug,
Madsen, Leif og Conny, Vamdrup,
Oien, Frits, Sæby,
Sammenslutningen »Det Skæve Danmark«
og
TIBNOR Danmark A/S.

Der er af miljø- og energiministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Udvalget ønsker lovforslaget tilbage til fornyet behandling efter 2. behandling.

Miljø- og energiministeren har i forbindelse med udvalgsarbejdet understreget, at der med lovforslaget er lagt op til en forbedret rensning i det åbne land, hvor der - når forholdene er egnede hertil - anvendes nedsivningsanlæg, idet denne løsning ofte vil være en miljømæssig og økonomisk god løsning. Alternative løsninger, der udnytter gødningsressourcerne i spildevandet, kan også være egnede. Kloakering vil være undtagelsen i det åbne land.

Om nogle af elementerne i lovforslaget har miljø- og energiministeren endvidere givet følgende oplysninger:

1. Teknologisk/økologisk fleksibilitet

Der kan anvendes en række andre decentrale spildevandsløsninger som f.eks.

- lavteknologiske spildevandsløsninger som biologiske sandfiltre eller rodzoneanlæg,
- biologiske minirenselanlæg, som er renselanlæg opbygget efter samme principper som de større renselanlæg, men i en kompakt udgave velegnet til rensning af spildevand for enkelt-ejendomme,
- grønne spildevandsløsninger som f.eks. komposttoiletter eller separationstoiletter eventuelt i kombination med rensning af det resterende såkaldte grå spildevand i nedsiv-

nings-, sandfilter- eller rodzoneanlæg, idet det tilstræbes, at de ressourcer, som er i spildevandet, udnyttes som en gødningsressource.

Ministeren lægger dermed vægt på, at der bliver mulighed for anvendelse af fleksible spildevandsløsninger, idet der kan anvendes en bred vifte af spildevandskoncepter til forbedret spildevandsrensning. Ministeren har i den forbindelse understreget, at berørte ejendomme skal have forelagt en klar og letforståelig information om valgmulighederne samt om forudsætningerne for og betingelserne knyttet til de enkelte valgmuligheder. Det understreges således, at bestemmelsen i lovforslagets § 1, nr. 2, vedrørende nedsivning ikke er til hinder for, at de berørte ejendomme kan behandle spildevandet eller dele heraf på anden måde, der ikke medfører direkte udledning til vandløb og søer - eksempelvis ved separations-toiletter, formuldningsanlæg m.v. Dette vil også blive præciseret over for kommunerne og fastlagt i bekendtgørelsesform.

Det lægges samtidig til grund, at de berørte ejendomme frit skal kunne vælge selv at betale eller at koble sig på kloakfællesskabet, og at der sikres den enkelte ejendom en høj grad af frihed til at afgøre, hvilken teknisk løsning der vælges blandt de foreliggende muligheder inden for de enkelte rensklasser. I tilfælde, hvor en grundejer har accepteret et tilbud om, at kloakfællesskabet finansierer, driver og vedligeholder et anlæg, finansierer kloakfællesskabet kun op til et niveau svarende til den løsning, som kommunens påbud udløser.

Miljø- og energiministeren har oplyst, at der i tilknytning til lovforslaget udarbejdes en typegodkendelsesordning for minirensanlæg.

Der vil blive udarbejdet en bekendtgørelse om typegodkendelsesordningen. Ministeren har givet tilsagn om, at udkast til bekendtgørelsen tilsendes udvalget.

Der vil blive udarbejdet vejledninger eller normer for de lavteknologiske anlæg, grønne spildevandsløsninger m.v. Herunder vil det blive vurderet, hvordan anvendelsen af separationstoiletter kan indgå i kombinationsløsninger eksempelvis med et nedsivningsanlæg.

Miljø- og energiministeren har over for udvalget understreget, at et meget væsentligt sigte med de foreslåede ændringer i betalingsvedtægtslovens bestemmelser om tilslutningsbidrag er at fremme initiativer, der begrænser regnvandstilledningen til kloaksystemer, f.eks.

etablering af faskiner og gennem brug af regnvand.

Ministeren har videre oplyst, at der i forbindelse med forslag til lov om støtte til forureningstruede vandindvindinger (L 168) afsættes 5 mio. kr. årligt til projekter på spildevandsområdet bl.a. med henblik på at fremme økologiske spildevandsløsninger i bymæssige, kloakerede områder.

2. Redegørelse for virkningerne af påbudene i 1999

Miljø- og energiministeren har understreget, at der, inden kommunerne kan give grundejere påbud om forbedret rensning efter lovændringen, skal gennemføres den nødvendige spildevandskortlægning i kommunerne. Først herefter er der planlægningsmæssigt grundlag for at meddele konkrete påbud. Ifølge lovforslagets bemærkninger vil der blive fastsat en tidsfrist for gennemførelsen af planlægningen af, hvilke ejendomme der bliver omfattet af påbud, men der er ikke sat nogen tidsfrist for, hvornår påbud skal være meddelt.

Når spildevandsplanlægningen i kommunerne om ca. halvandet år er ved at være på plads, vil miljø- og energiministeren give Miljø- og Planlægningsudvalget en status-redegørelse i 1999 for antallet af mulige påbud fordelt på de mulige typer af rensforanstaltninger. Ministeren vil i den forbindelse komme med en vurdering af, om der er kloakplande, som vil blive belastet økonomisk særligt hårdt som følge af påbud. Ministeren vil tillige i redegørelsen - efter drøftelse med amterne - vurdere overensstemmelsen mellem spildevandsplanerne og den amtslige recipientkvalitetsplanlægning.

3. Mulighed for fastsættelse af tidsfrist i forbindelse med påbud

Miljø- og energiministeren har oplyst, at det vil blive vurderet, om der er behov for fastsættelse af bindende tidsfrister for, hvornår påbud skal være meddelt. Med henblik på at sikre den nødvendige hjemmel til at fastsætte sådanne bindende tidsfrister i bekendtgørelsesform har miljø- og energiministeren stillet ændringsforslag nr. 1 til lovforslaget. Ministeren har samtidig givet tilsagn om at orientere Miljø- og Planlægningsudvalget inden en eventuel udnyttelse af en sådan hjemmel.

Ministeren har supplerende oplyst, at amterne i tilknytning til den årlige vandmiljøafrapportering skal holde Miljøstyrelsen orienteret om udviklingen i antal meddelte påbud og antal ejendomme, hvor spildevandsrensning forbedres.

Herefter indstiller et *mindretal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres og Enhedslistens medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et mindretal inden for mindretallet (Enhedslistens medlem af udvalget) vil understrege, at lovforslaget giver mulighed for, at brugen af separationstoiletter indføres som strategi. Samtidig forhindrer lovforslaget det værste tænkelige scenarium, hvorefter hovedstrategien for en forbedret spildevandsrensning i det åbne land bliver centralistisk med fortsat kloakering til kommunale rensningsanlæg.

Når det er nævnt, vil mindretallet pointere, at enhver investering i behandling af husstandenes våde affald, der ikke implicerer separationstoiletter og simple anlæg til rensning af det grå spildevand i den biologisk levende aerobe zone, er en fejlinvestering.

Separationstoiletter er forudsætningen for, at de humane affaldsstoffer kan omdannes til en håndterbar næringsressource, der kan tilbageføres til et landbrug, der udvikles i økologisk retning, og det er forudsætningen for, at man kan slippe af med slamproblemet.

Mindretallet finder, at der er behov for en detaljeret beskrivelse af princippet bag og virkningen af separationstoiletter, hvilket derfor gives i det følgende.

Princippet bag separationstoiletter

I stedet for at blande alle affaldsfraktioner sammen, således at hele volumen skal renses for alle håndte ting, kan bortskaffelsessystemet bygges på, at fraktionerne behandles særskilt, så det kan ske målrettet. Separationstoilet betyder, at urin og fæces adskilles mekanisk ved, at toilettet lader det falde i hver sin beholder. Det geniale ved systemet er, at urinen herved er en koncentreret og bakteriefri næringssubstans. Fæces vil med det forholdsvis lave vandindhold nemt kunne forkomposteres uden yderligere indgreb, således at den ikke længere

er uhumsk, når den et års tid efter kommer frem i dagens lys. Mens urinen udgør 500 liter årligt pr. person, er mængden af fæces kun ca. 50 kg årligt pr. person, heraf 10 kg tørstof, som vil veje omkring 5 kg i kompostet tilstand. At blande disse 50 kg fæces pr. person, hvoraf 10 kg udgøres af bakteriemasse, op i hele spildevandsmængden på lavt sat 50 t pr. person pr. år, er vanvittigt. Fæces indeholder stort set kun organisk materiale og få næringsstoffer samt alle disse bakterier, hvis værste fjende er høj temperatur og udtørring. Det er netop, hvad de udsættes for under en kompostering, og herefter vil man stå tilbage med disse 5 kg organisk materiale pr. person pr. år, en masse, der har en brændevne som birkeved, men som også vil være til gavn for strukturen og evnen til at fastholde næringsstoffer i enhver jord.

Problemet med fæces er, at bare tanken om den er os ulækker, hvilket er sundt og naturligt, fordi mennesket udskiller mange forskellige tarmbakterier, bl.a. sygdomsfremkaldende bakterier. Men ved at lade fæcesfraktionen henligge med tilgang af ilt vil bakterierne dø under den naturlige temperaturstigning, og andre bakterier vil kolonisere den organiske ressource i stedet. I tiden efter vil det organiske stof blive nedbrudt til en tør og ukendelig substans. Processen kan løbe en anden vej. Allerede på et tidligt tidspunkt kan der f.eks. indtræffe iltmangel. Iltmangel sløver alle biologiske processer, og temperaturstigningen, der skal dræbe de sygdomsfremkaldende bakterier, vil udeblive. Derfor skal der i ugerne efter, at fæces er sat til side til kompostering, følges med i temperaturudviklingen, hvilket er en enkel proces, når der er taget visse praktiske foranstaltninger. Det, man med sikkerhed ved, er, at hvis temperaturen stiger højt nok i lang nok tid, vil stort set alle sygdomsfremkaldende bakterier og vira dø, så massen ikke giver anledning til sundhedsfare. For en sikkerheds skyld kan man undlade at bringe den komposterede menneskefæces ud på afgrøder, der skal spises af mennesker. Den kan i stedet pløjes ned på marker med nonfoodafgrøder eller dyrefoder. Et gødningssædskifte er ligesom et afgrødesædskifte en sund ting, der bremser smitte af dyre- og menneskesygdomme i at blive ført videre.

De 500 l urin årligt pr. person er et værdifuldt næringskoncentrat, som fra naturens hånd er sterilt. Nyrernes sisystem er så finmasket, at bakterier er for store til at slippe igen-

nem. Personer med virusinfektioner vil dog udskille vira, fordi vira er små og derfor slipper igennem nyrernes filtreringssystem. Nogle bakterier vil dog blive tilført urinen, inden den når opsamlingsbeholderen, men en kombination af en lille slamudskiller inden den store opsamlingsbeholder og jævnlig vask af toiletet med et sæbemiddel, som derefter løber videre til slamudskilleren, vil være nok til at holde urinen praktisk talt bakteriefri. Fantastisk nok indeholder urinfraktionen ca. 94 pct. af menneskets udskillelse af N, P og K (hos produktionsdyr er næringsstofferne stort set ligeledes fordelt mellem fæces- og urinfraktion).

Det praktiske omkring separationstoiletter

Et separationstoilet kan falde naturligt ind i indretningen i ethvert moderne hjem, som det fremgår af foto i artiklen »Fremtidens vandmiljøplan: Fra natrenovation til urintankbiler« der er optrykt som bilag til betænkningen.

Separationstoiletter kan både indbygges i enfamilies- og flerfamilieshuse. Opsamlingsbeholderne vil ligge i kældere eller i stueplan på et tilgængeligt sted. Urinbeholderen kan deles af toiletter, der ligger i huse ved siden af hinanden, mens beholderen til fæces skal ligge lige nedenunder toiletet. Efter hvert toiletbesøg skylles efter med omkring 2 dl vand for at fjerne resterne af urin, der ellers vil lugte efter en tid. En almindelig vandlås vil forhindre lugt fra urinbeholderen i at bevæge sig op af toiletet. Til komposteringsbeholderen er knyttet en skorsten, eventuelt med en påbygget vindfløj, så den varme luft fra komposteringsbeholderen føres op og ud, hvorved luften og lugten fra fæcesdelen ikke kommer ud i toiletrummet. Toiletrummet kommer til at henligge med et konstant undertryk på grund af skorstenens sug og vil derved være langt bedre ventileret, også for vanddamp, end de fleste andre toilet- og badeværelser er.

Selv om der er tale om en omfattende nyinstallering, er projektet absolut realistisk sammenlignet med de betydelige udgifter og miljøproblemer, de nuværende vandskyllende klosetter og de planlagte nye rensningsforanstaltninger i det åbne land påfører brugerne og samfundet.

For at lette forståelsen af den sindrige indretning af et separationstoilet kan der henvises til besvarelsen af spm. 53, hvor der er en illustrativ figur af ES-system-toiletet. Besvarelsen er optrykt som bilag til betænkningen.

Simpel rensning af det grå spildevand

Når der således er taget hånd om de menneskelige affaldsstoffer og de er omdannet til den ressource, de er, er det et projekt af langt mindre omfang at gøre noget ved resten af husstandenes udledninger. Biologiske sandfiltre og bassiner med rodzoneanlæg er en effektiv måde at behandle det resterende grå husstandsspildevand på, dvs. vand fra brusere, håndvaske og vaskemaskiner. Princippet er, at de største urenheder skal sies fra, og at de opløste næringsstoffer skal optages af bakterier og planter. Regnvand skal føres til nedsvingsanlæg, såkaldte faskiner, som er en nedgravet drænmasse som f.eks. grus.

Endvidere skal der ske en opsamling af blødt vand i form af regnvand til tøjvask. Derfor vil brugen af fosfat og fosfaterstannende stoffer i vaskemidlerne kunne nedsættes drastisk.

Indførelse af ovennævnte rensemetoder vil medføre,

- at spildevandsslammet fra de kommunale rensningsanlæg reduceres. Slammet er i dag svært at komme af med på grund af dets indhold af opkoncentrerede tungmetaller og andre miljøfarlige stoffer,
- at kunstgødning kan erstattes af den humane urin. Landbrugets forbrug af kunstgødning har bl.a. følgende ulemper: Overgødning, de store mængder cadmium, der udbringes med fosforen, og et stort energiforbrug ved fremstilling. Idet man afskaffer kunstgødning og udelukkende udnytter de mængder næringsstof, der er i systemet, samt naturlig kvælstoffiksering, vil risikoen for at overbelaste naturens tolerance nedsættes,
- at vandforbruget nedsættes. Vandforbruget i separationstoiletter ligger på under 5 pct. af det vand, et moderne lavskylstoilet behøver,
- at punktudledninger af næringsrigt vand kun vil stamme fra det grå spildevand.

Teknikken er meget simpel; derfor bør en koncentreret indsats fra primært Miljø- og Energiministeriets side kunne føre til, at afprøvning, godkendelse og vejledning om anlæg kan udføres i løbet af en 2-årig periode.

Der skal desuden tages stilling til, hvordan der opbygges et simpelt system, så private kan komme af med næringsstofferne, hvis de ikke selv har plads til at udbringe dem på et passende og lovligt sted.

Derfor mener Enhedslisten, at borgerne skal have sikkerhed for, at de ikke får pålæg fra kommunen, inden godkendelser og vejledninger til separationstoiletter og simple biologiske renseanlæg er på plads.

Økonomien ved separationstoiletter

Først skal det bemærkes, at samfundet kan budgettere med de endelige udgifter ved brug af separationstoiletter og tilbageføring af næringsstofferne. Det kan man ikke, når der kloakeres til rensningsanlæg eller anvendes septiktanke, fordi man i disse tilfælde efter at have betalt regningen alligevel står tilbage med problemer, nemlig punktudledninger af næringsstoffer og dermed eutrofiering af åer, søer og de indre danske farvande samt bjerge af giftigt spildevandsslam. Desuden er separationstoiletter en del af strategien for at indføre økologisk jordbrug, idet udbredelse af den økologiske dyrkningsmetode vil kræve, at fødevarernes næringsstoffer tilbageføres til landbruget. Økologisk jordbrug er i forhold til konventionelt landbrug bl.a. karakteriseret ved, at det anvender halvt så meget gødning pr. hektar landbrugsjord, og at der er halvt så stor udvaskning af næringsstoffer (Statens Husdyrbrugsforsøgs rapport nr. 710).

Der er udført beregninger over udgiften til separationstoiletter i Övergödda vater - undernärda ålrar af Anders Schönbeck, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län i Sverige.

For sammenligningens skyld kan prisen ved investering i separationstoilet med opsamlingsstanke til urin og fæces i enfamiliehuse opgøres til 31.400 svenske kroner. Hertil kommer udgift til et rodzoneanlæg til det grå spildevand, som pr. husstand vil bestå af en slamudskiller på 500-1000 l og en nedgravet og isoleret renseseng på 3-4 m², på ca. 5-10.000 dkr. Driften af anlægget består i distribution af urin og forkomposteret fæces til landbruget samt eftersyn af anlæggene. Der vil desuden være behov for mellemlagringsstanke til urinen og transport af urin og kompost. Der er en indtægt fra salg af gødning til landbruget. Der spares rent vand til toiletskyl. På længere sigt vil udgiften til installering af separationstoiletter og rodzoneanlæg falde, når markedet for disse anlæg bliver større. Desuden bør man kunne fritages for spildevandsafgiften, når man ved hjælp af separationstoiletter tilbageholder og genanvender spildevandet.

Disse beløb skal sammenlignes med tallene opgjort i betænkning om spildevandsrensning i det åbne land m.v. nr. 3/96 fra Miljøstyrelsen. Heri anslås f.eks. nedsvivning inkl. septiktank til at koste 25-35.000 kr. i anlægsudgifter og 500-1.000 kr. i driftsomkostninger pr. år. Det tyder på, at anlægsudgiften til separationstoiletter og en simpel biologisk rensning af det grå spildevand vil være i samme størrelsesorden som de traditionelle løsninger. Derfor er det en oplagt løsning, når rensningssystemet nu skal udvides i det åbne land. Ved nybyggeri og i stedet for fornyelse af kloaksystemet bør separationstoiletsystemet ligeledes vælges, så Danmark kan gå en økologisk fremtid i møde. Samtidig vil driften af disse anlæg også på længere sigt blive gratis, da det er almindeligt i landbruget at afhente gødning mod at få den. Dette forhold vil forstærkes, når prisen på kunstgødning bevæger sig op over den kunstigt lave pris.

Alle sejl skal sættes til for at få godkendt både separationstoiletter og simpel rensning af det grå spildevand i den biologisk aktive jordzone, således at disse løsninger bliver lige til at gå til for den enkelte husstand inden 1999, og det forhindrer fejlinvesteringer.

Et andet mindretal (Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Venstre og Det Konservative Folkeparti noterer sig, at regeringen er enig i, at spildevandsudledninger til vore søer og vandløb ikke må have en sådan karakter, at recipienterne forurenes og ikke kan leve op til målsætningerne. Venstre og Det Konservative Folkeparti er tilhængere af princippet om, at forurenere betaler, men vi anser det for nødvendigt, at der udspændes et økonomisk sikkerhedsnet for de husejere, hvor en påkrævet investering - for den enkelte - bliver en alt for stor investering.

Mindretallets principielle indvendinger imod lovforslaget skyldes, at kommunerne allerede med den gældende lovgivning har hjemmel til at stoppe udledninger til recipienter, der ikke lever op til de fastsatte målsætninger. Regeringens lovforslag i dets nuværende udformning er derfor et unødigt stort økonomisk, teknisk og administrativt indgreb med en lang række juridiske og retssikkerhedsmæssige problemer samt en ringe miljøeffekt. Regeringens forslag skyder gråspurve med kanoner, hvilket

underbygges af en lang række hørings svar, som udvalget har modtaget.

Den samlede forurening fra den spredte bebyggelse i det åbne land andrager 10 pct. af den samlede forurening af de indre danske farvande med organisk stof, kvælstof og fosfor eller sagt på en anden måde: Den samlede forurening fra de 64.000 ejendomme, der efter lovforslaget skal have foretaget en forbedret rensning, er af cirka samme størrelse som forureningen fra overfaldsbygværker. Forureningen herfra lader regeringen hånt om, ja den mener end ikke, at det er nødvendigt at foretage målinger af disse forureninger, men accepterer dem blot. Venstre og Det Konservative Folkeparti finder det ikke godtgjort, at den samlede investering på flere milliarder kroner står mål med de miljøforbedringer, der bliver et resultat af lovforslagets gennemførelse. Mindretallet er foruroliget over, at ministeren ikke kan stille større miljøforbedringer i udsigt end de få linjer, der fremgår af lovforslagets bemærkninger: »Det vurderes, at forslaget vil have positive miljømæssige konsekvenser. Det forventes således, at forslaget vil medføre en forbedret rensning i det åbne land og en højere grad af opfyldelse af vandområdernes målsætninger. Det skyldes, at kommunerne får bedre muligheder for at påbyde en forbedret spildevandsrensning i det åbne land.«

Finansieringsmodellen

Blandt de mere konkrete indvendinger er det først og fremmest regeringens finansieringsmodel, som er helt utilstrækkelig. Den er et slag mod udviklingen i landdistrikterne og bevirker, at en række borgere i byer og landkommuner bliver pålagt meget store merudgifter i afledningsbidrag, vel at mærke borgere, der allerede én gang har betalt tilslutningsbidrag, og som løbende betaler driftsbidrag af de faktiske omkostninger. Ifølge henvendelsen fra sammenslutningen »Det Skæve Danmark« vil driftsbidraget i de mest udsatte kommuner stige med op til 300 pct.

Investeringen for den enkelte borger vil blive betragtelig, for selv om den enkelte borger vælger at sige ja til tilbudet om finansiel tilkobling til den kommunale kloakfond, bliver den enkeltes investering 30.000 kr., henholdsvis 18.000 kr., plus moms. Hertil kommer investeringer i rør på egen grund og i trikstanke og septiktanke. Samlet beløber det sig til en merinvestering på minimum 15.000 kr.

Altså en samlet investering på 35.000-55.000 kr. Hertil kommer det løbende driftsbidrag, som betales hvert år i årene fremover.

Mindretallet vender sig mod, at kommunerne skal til at drive et stort antal små renseanlæg på privat ejendom. Det vil give en uforholdsmæssig dyr drift. For slet ikke at tale om de juridiske problemer, der opstår i kølvandet på lovens gennemførelse.

Tekniske løsninger

Hvad angår de miljømæssige og tekniske løsninger i lovforslaget, er de langt fra undersøgt tilfredsstillende. Det gælder først og fremmest de miljømæssige påvirkninger, hvor det er meget betænkeligt, at kommunerne ifølge lovforslaget skal udstede påbud, der er miljømæssigt usikre. Miljøfremmede stoffer, der udledes i et nedsvivningsanlæg i 1,20 m's dybde, vil med langt større sandsynlighed sive til grundvandet, end hvis de samme stoffer blev ledt ud oven på jorden, hvor sollys, mikroorganismer og bevoksning er med til at nedbryde og omsætte disse stoffer. Et rimeligt krav må være, at man kender de miljømæssige konsekvenser af lovforslaget, forinden man påbyder forskellige løsninger.

Også med hensyn til det rent tekniske er lovforslaget så langt fra at være færdigundersøgt, at der endnu ikke ligger nogen form for typegodkendelsesordning. Teknisk er det betænkeligt at påbyde løsninger på et tidspunkt, hvor man end ikke har overblik over, om anlæggene kan typegodkendes.

Disse voldsomme økonomiske, administrative og retssikkerhedsmæssige tiltag over for borgere bosiddende i landdistrikterne og mindre byer vil forstærke fraflytningen fra landdistrikterne og i endnu højere grad centrere befolkningen i de større byer.

Indsigelser

Venstre og Det Konservative Folkeparti har desuden bemærket de mange indsigelser, der er fremsat imod lovforslaget.

Blandt andet kan nævnes indsigelserne fra de 105 kommuner, repræsenteret ved sammenslutningen »Det Skæve Danmark«. I deres henvendelse anfører de: »Af de 64.000 ejendomme, som skønnes at skulle forbedre rensningen på landsplan, ligger ca. 44.000, svarende til ca. 69 pct., hos vores medlemskommuner. Omsat til befolkningstal påhviler det ca.

Bet. o. lovf. vedr. miljøbeskyttelse m.v.

15 pct. af Danmarks befolkning at gennemføre ca. 69 pct. af de påbud, som der forventelig vil komme krav om skal gives.« . . . »Vores undersøgelser viser, at kommunerne vurderer, at det gennemsnitligt vil koste mellem 51.000 og 77.000 kr. at forbedre spildevandsrensningen gennem kloakering eller anden form minus nedsivning.«

Der er med andre ord udsigt til, at en lille gruppe borgere får en stor økonomisk lussing. Lovforslaget mangler således den solidaritet, som plejer at karakterisere dansk lovgivning.

Om de miljømæssige virkninger skriver Landsforeningen Økologisk Jordbrug: »På nuværende tidspunkt finder vi, at de miljømæssige fordele ved kloakering, almindelig nedsivning m.v. er tvivlsomme og små i forhold til omfanget af de økonomiske investeringer, der opereres med i forslaget.«

Venstre og Det Konservative Folkeparti har ligeledes noteret sig henvendelsen fra Kommunernes Landsforening, hvori anføres: »Men som forslaget er udformet, vil det skabe kaos i mange kommuner og kloakforsyninger. Både ejendomme i by og land skal betale regningen, men den miljømæssige effekt vil ikke kunne retfærdiggøre de høje omkostninger.« Videre skriver Kommunernes Landsforening: »Dette vil medføre, at indsatsen ikke kun skal betales af forureneren, men også af de ejendomme, der tilfældigvis er tilsluttet en offentlig kloak, og som derfor allerede har betalt for rensningen af eget spildevand.« Kommunernes Landsforening tilføjer: ». . . modellen vil medføre en urimelig økonomisk belastning for kloakforsyninger i kommuner, hvor kloakforsyningen kun omfatter en begrænset del af kommunens ejendomme.«

Mindretallet har med interesse noteret sig den fælles henvendelse fra landbrugets organisationer, specielt vedrørende bemærkningerne om retssikkerheden. Disse organisationer anfører i deres henvendelse: »Lodsejerne må også sikres en lovbestemt klageadgang. Det er ikke tilstrækkeligt, at lodsejerne har indsigelsesret over for regionplanen og spildevandsplanen. Klageadgang kan ikke sidestilles med en indsigelsesret. Lodsejerne bør ligeledes sikres rettigheder, som betyder, at et påbud om forbedret rensning ikke umiddelbart kan efterfølges af et nyt krav enten om tilslutning til offentlig kloak eller om fornyet rensning.«

Henvendelsen fra Borgergruppen i Lemvig har også gjort indtryk på mindretallet. I hen-

vendelsen skriver borgergruppen: »Såvel antallet af husstande som de beregnede gennemsnitlige omkostninger ved fornyelsen af spildevandsanlæggene er forbundet med meget stor usikkerhed. Det er således ikke utænkeligt, at en betydeligt større del end de 64.000 af de i alt 357.000 ejendomme uden for kloakoplandet vil blive mødt med tilsvarende krav. At det endog er meget sandsynligt skal ses i lyset af, at der med loven er tale om en administrativ bemyndigelse til amter og kommuner om at stille specifikke krav til ejendommens spildevandsanlæg i form af typegodkendte nedsivningsanlæg og biologiske minirensanlæg uden på nogen måde selv at skulle finde finansiering eller påtage sig et økonomisk ansvar.« Borgergruppen vurderer på den baggrund, at der kan blive tale om investeringer i størrelsesordenen 5-10 mia. kr.

Venstre og Det Konservative Folkeparti har ligeledes bidt mærke i, at pilotprojektet »Vamdrup Kommune« viser, at miljø- og energiministerens oplysninger til udvalget om, at ca. 50 pct. af husstandene i det åbne land kan nøjes med et nedsivningsanlæg, er usikre. Dette pilotprojekt viser, at et langt større antal af husstandene nødvendigvis må installere de væsentlig dyrere »minirensanlæg«. Overført til landsplan betyder det, at de samlede omkostninger stiger med flere milliarder kr. Miljøstyrelsen skriver om analysen af Vamdrup Kommune: »Sammenfattende viser undersøgelsen, at der i Vamdrup Kommune skal etableres en forbedret rensning på 189 ejendomme ud af 496 ejendomme, svarende til 38 pct. Heraf kan 26 ejendomme umiddelbart etablere nedsivningsanlæg, svarende til 14 pct., mens de øvrige 163 ejendomme skal etablere et minirensanlæg i form af et sandfilter eller et minianlæg til rensning for fosfor og organisk stof.«

Det kan undre, at regeringen, forinden den indgik forlig med venstrefløjen, ikke indkaldte de borgerlige oppositionspartier til en forhandling om lovforslagets indhold. Venstre og Det Konservative Folkeparti, som er de bærende kommunalpolitiske partier, besidder stor viden om de lokale forhold. End ikke en sondering af muligheder ønskede regeringen at foretage. Et lovforslag, der belaster den overvejende del af kommunerne og utroligt mange familiers økonomi meget betragteligt, ville en ansvarlig regering i det mindste have forsøgt at etablere et bredt forlig omkring.

Mindretallet har desuden noteret sig, at re-

geringen indgik forlig med Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten på et tidspunkt, hvor anmeldte deputationer endnu ikke havde haft foretræde for udvalget. Mindretallet har endvidere noteret sig, at forliget blev indgået på et tidspunkt, hvor der henlå en lang række ubesvarede spørgsmål. På forligstidspunktet var der svaret på ca. 40 ud af i alt 117 stillede spørgsmål. Det viser, at det har været vigtigere for regeringen at få lovforslaget hurtigt igennem frem for en seriøs behandling, hvor der lyttes til de indsigelser og gode råd, der er kommet fra enkeltpersoner, grupper af personer samt organisationer, der hver især repræsenterer stor sagkundskab inden for dette felt. Det finder mindretallet helt uacceptabelt.

Venstre og Det Konservative Folkeparti kan på baggrund af ovenstående indvendinger ikke støtte lovforslaget.

Et *tredje mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og de stillede ændringsforslag ved 2. behandling.

Et *fjerde mindretal* (Centrum-Demokraternes medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og de stillede ændringsforslag ved 2. behandling.

Ændringsforslag

Af miljø- og energiministeren, tiltrådt af et *mindretal* (S, SF, RV og EL):

Til § 1

1) *Nr. 2* affattes således:

»2. I § 30 indsættes efter stk. 4 som nye stykker:

»*Stk. 5.* Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at påbud efter stk. 4 skal opfyldes ved etablering af nedsivning, såfremt der kan nedsives i området. Der skal dog ikke etableres nedsivning i det omfang, der etableres andre spildevandsløsninger, der ikke medfører udledning, såfremt der kan opnås tilladelse hertil og etableringen sker inden en af kommunalbestyrelsen fastsat frist. Kommunalbestyrelsens afgørelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

Stk. 6. Miljø- og energiministeren kan fastsætte bindende tidsfrister for, hvornår påbud efter stk. 4 skal være meddelt.«

Stk. 5 bliver herefter stk. 7.«

Til § 2

2) Før nr. 1 indsættes som nye numre:

»01. I § 1, *stk. 1*, indsættes som 2. *pkt.*:

»Kommunalbestyrelsen forestår endvidere udførelse, drift og vedligeholdelse af de i § 7 a nævnte anlæg.«

02. I § 1, *stk. 2*, indsættes efter 1. *pkt.*:

»Dette gælder også de i medfør af § 7 a afholdte udgifter.«

3) I den under *nr. 2* foreslåede affattelse af § 3, *stk. 4*, indsættes som 4. *pkt.*:

»For ubebyggede erhvervsjendomme i landzone skønnes et bebygget areal.«

4) I den under *nr. 2* foreslåede ændring af § 3 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»*Stk. 5.* Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde fastsætte tilslutningsbidraget lavere end standardtilslutningsbidraget, dog aldrig lavere end de faktisk afholdte udgifter til detailleringsanlægget.«

Stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 6 og 7.

5) *Nr. 5* affattes således:

»5. Efter § 7 indsættes:

»§ 7 a. I tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen giver ejere af helårsboliger påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 4, om forbedret spildevandsrensning for en eksisterende udledning, skal påbudet følges af et tilbud om et kontraktligt medlemskab af kloakforsyningen.

Stk. 2. Medlemskab af kloakforsyningen efter stk. 1 indebærer, at kloakforsyningen skal forestå udførelse, drift og vedligeholdelse på ejerens vegne af en spildevandsløsning, der rensemæssigt opfylder påbudet, mod at ejeren af ejendommen betaler standardtilslutningsbidrag og vandafledningsbidrag svarende til en ejendom, der er tilsluttet et offentligt spildevandsanlæg, jf. §§ 2-4.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsens tilbud omfatter alene udførelse, drift og vedligeholdelse af et anlæg, der økonomisk svarer til det af kommunalbestyrelsen påbudte. Ønsker ejeren et mere omkostningskrævende anlæg, må ejeren selv bcoste differencen.

Stk. 4. Udgifter til ledninger på egen grund og bundfældningstank samt udgifter til elektri-

citet og vandforsyningsvand til den valgte spildevandsløsning skal dog afholdes af ejeren af ejendommen.

Stk. 5. Tilslutningsbidrag efter stk. 2 forfalder ved kontraktens indgåelse, og vandafledningsbidrag kan opkræves fra spildevandsløsningens ibrugtagning.«

Til § 4

6) Paragraffen affattes således:

»§ 4

Stk. 1. Ændringerne i lov om betalingsregler for spildevandsanlæg m.v. finder anvendelse på alle betalingsvedtægter, der udarbejdes efter lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Der skal senest den 1. januar 1999 være udarbejdet en fælles betalingsvedtægt for kommunen i overensstemmelse med loven.

Stk. 3. Bestemmelsen i § 7 a finder dog anvendelse fra lovens ikrafttræden, uanset om der er udarbejdet en ny betalingsvedtægt.

Stk. 4. Tilbud om kontraktligt medlemskab af kloakforsyningen efter § 7 a skal gives til alle ejere af helårsboliger, der har fået påbud om forbedret rensning efter miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 4, efter den 18. december 1996. Dette gælder dog kun i de tilfælde, hvor der ikke allerede er blevet etableret en spildevandsløsning til opfyldelse af påbudet, og hvor fristen for at efterkomme påbudet ikke er overskredet.«

Bemærkninger

Til nr. 1

I nogle tilfælde kan en recipient være så følsom, at udledningen til denne bør begrænses mest muligt eller helt stoppes. Forbud mod udledning kan efter de gældende regler alene nedlægges, hvis forureningen ikke kan afhjælpes, og umiddelbart forbud kan kun nedlægges, hvis forureningen medfører overhængende alvorlig fare for sundheden, jf. miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 2 og 3. Etablering af nedsivning sikrer en effektiv og billig rensning, der ikke medfører nogen udledning. En kommunalbestyrelse skal derfor i forbindelse med et påbud efter stk. 4 kunne bestemme, at påbudet skal opfyldes ved nedsivning, såfremt der kan nedsives i området. For imidlertid at sikre de ejere, der får et påbud om nedsivning, en vis

valgfrihed, er det fastsat, at en ejendom, der har fået et påbud efter § 30, stk. 4, og hvor kommunalbestyrelsen efter stk. 5 har bestemt, at påbudet skal opfyldes ved nedsivning, kan vælge at etablere en anden spildevandsløsning, der ikke medfører udledning. Dette kræver dog, at der kan opnås tilladelse hertil, og at etableringen sker inden en af kommunalbestyrelsen fastsat frist. Bestemmelsen i stk. 5 sigter således på at varetage både hensynet til recipienten og ejerens valgfrihed.

Kommunalbestyrelsen skal ved påbud efter stk. 4, hvor kommunalbestyrelsen har bestemt, at det skal opfyldes ved etablering af nedsivning, vejlede de berørte ejere om indholdet af stk. 5. Såfremt de berørte ejere ønsker at etablere en alternativ løsning, der ikke medfører direkte udledning, skal kommunalbestyrelsen fastsætte en rimelig frist, inden for hvilken ejerne skal have opnået tilladelse til og etableret den alternative løsning. Hvis det ikke inden for en rimelig frist kan lade sig gøre at etablere en alternativ løsning, der ikke medfører udledning, eller den alternative løsning ikke virker eller kun omfatter en del af spildevandet og der således fortsat vil finde udledning sted, gælder påbudet efter stk. 4 og kommunalbestyrelsens bestemmelse efter stk. 5 fortsat for det spildevand, der udledes.

Som følge af den ændrede affattelse af § 30, stk. 5, skal alle påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 30 til anlæg med en kapacitet på 30 personækvivalenter eller derunder gives efter miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 4, uanset om stk. 5 finder anvendelse eller ej og dermed følges af et tilbud om finansiering efter § 7 a i lov om betalingsregler for spildevandsanlæg m.v., såfremt der er tale om en helårsbolig.

Der er ikke efter de gældende regler tidsfrister for, hvornår påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 30 skal være meddelt, da afgivelse af et påbud beror på en konkret vurdering ud fra de på et givent tidspunkt foreliggende forhold. Med lovforslaget er det hensigten at motivere kommunerne til at kortlægge behovet for påbud i det åbne land. Når denne kortlægning er tilendebragt, er det muligt at give en mere præcis vurdering af antallet og omfanget af påbud. Såfremt det viser sig, at der ikke bliver givet de nødvendige påbud inden for en rimelig tidshorisont efter, at kortlægningen er tilendebragt, kan det blive nødvendigt at fastsætte bindende tidsfrister for, hvornår påbud skal være meddelt. Med henblik på at sådanne bindende

tidsfrister kan fastsættes i bekendtgørelsesform, indsættes der en hjemmel for ministeren hertil. Ministeren skal orientere Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg inden en eventuel udnyttelse af hjemmelen.

Til nr. 2

Efter de gældende regler er kommunalbestyrelsen alene ansvarlig for udførelse, drift og vedligeholdelse af offentlige spildevandsanlæg. Med § 7 a pålægges kommunalbestyrelsen at afholde udgifter til udførelse, drift og vedligeholdelse af privatejede spildevandsanlæg, og den private ejer bliver kontraktligt medlem af kloakforsyningen. Det er hensigten, at kommunalbestyrelsen i de i § 7 a nævnte tilfælde kan afholde udgifter til private spildevandsanlæg, og at de private ejere indgår i kloakfællesskabet på lige fod med ejere af ejendomme, der er tilsluttet det offentlige kloaksystem, med den konsekvens, at de udgifter, der ikke dækkes af tilslutningsbidraget, bliver opkrævet via vandafledningsbidraget. Herved vil ejendomme, der er tilsluttet det offentlige kloaksystem, komme til at være med til at dække omkostninger til private anlæg, ligesom ejendomme, der er kontraktligt medlemmer, kan komme til at dække omkostninger til offentlige spildevandsanlæg.

For at klargøre hensigten med § 7 a, foreslås den afgrænsende bestemmelse i § 1 præciseret, således at det tydeligt fremgår, at kloakforsyningen forestår udførelse, drift og vedligeholdelse af de i § 7 a nævnte anlæg, og at de udgifter, som kloakforsyningen kan opkræve bidrag for, også inkluderer de udgifter, der afholdes i medfør af § 7 a.

Til nr. 3

Det er under lovforslagets behandling blevet fremført, at reglerne om standardtilslutningsbidrag kan give problemer ved ubebyggede erhvervsjendomme. I dette tilfælde er der ikke et bebygget areal, der kan indgå i beregningen af det tillagte grundareal, hvorfor det i ændringsforslaget er fastsat, at kommunalbestyrelsen i disse tilfælde må skønne et bebygget areal. Et sådant skøn må baseres på, hvad der normalt bebygges på en ejendom af den pågældende størrelse, og hvad der i givet fald kan opnås byggetilladelse til.

Til nr. 4

Der er under lovforslagets behandling blevet peget på, at pålæggelse af et standardtilslutningsbidrag i visse situationer kan forekomme urimeligt.

Med ændringsforslaget indsættes derfor en dispensationsadgang, der kan opfange disse situationer, men som kun er tænkt anvendt rent undtagelsesvis. Af særlige situationer, hvor det kan komme på tale at fravige standardtilslutningsbidraget, tænkes på situationer, hvor anvendelsen af reglerne om standardtilslutningsbidrag vil føre til tilslutningsbidrag, der er helt ude af proportioner med de faktiske omkostninger ved kloakeringen og den faktiske afledning, og hvor ejendommen vil blive stillet ringere end andre sammenlignelige ejendomme. Som eksempler herpå kan nævnes ejendomme med mange boligenheder, f.eks. store etageejendomme og erhvervsjendomme i byzone med et stort grundareal i forhold til den afledte spildevandsmængde. I disse tilfælde kan det i det konkrete tilfælde være rimeligt, at kommunen fraviger reglerne om standardtilslutningsbidrag, fordi disse ville føre til urimeligt store bidrag set i forhold til den faktiske afledning og de faktiske omkostninger ved en detailkloakering. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse tage i betragtning, at en ejendom, der er tilsluttet eller har betalt tilslutningsbidrag, ikke kan opkræves yderligere tilslutningsbidrag, jf. lovens § 2, stk. 1, og at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at aftage alt det spildevand, ejendommen er tilsluttet for, uanset om størrelsen af spildevandsmængden ændres. En erhvervsjendom, der har et stort grundareal, men en lille afledning, kan overgå til en anden produktion, der medfører større spildevandsmængder, hvilket må tages i betragtning, når rimeligheden i tilslutningsbidragets størrelse vurderes.

Til nr. 5

Finansieringsbestemmelsen i § 7 a gælder for alle ejere af helårsboliger, der har fået et påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 4, om forbedret rensning.

Det gøres med affattelsen af bestemmelsen klart, at ejeren af en helårsbolig, der har fået et påbud med tilhørende tilbud, kan vælge en anden spildevandsløsning end den af kommunalbestyrelsen tilbudte, forudsat at denne løsning

lever op til den påbudte forbedrede rensning, uden at kommunalbestyrelsens tilbud bortfalder. Kommunalbestyrelsens tilbud skal dog alene gælde for en spildevandsløsning, der økonomisk svarer til den løsning, som kommunalbestyrelsen har tilbudt. Hvis grundejeren ønsker et anlæg, der rensesmæssigt tilfredsstiller påbudet, men som etablerings-, drifts- eller vedligeholdelsesmæssigt er mere omkostningskrævende end det anlæg, kommunen har tilbudt, skal grundejeren selv betale forskellen mellem omkostningerne ved det anlæg, han ønsker at etablere, og det af kommunalbestyrelsen tilbudte anlæg.

Kommunalbestyrelsen må i den forbindelse lave en skønnet opgørelse over meromkostningerne ved en alternativ løsning over en 20-årig periode, hvilket svarer til den sædvanlige afskrivningsperiode for et spildevandsanlæg, og anmode grundejeren om at betale denne forskel sammen med tilslutningsbidraget.

Med ændringsforslaget præciseres det, at henstandsbestemmelsen i lovens § 4 ligeledes gælder for ejendomme, der er tilknyttet kloakforsyningen via en kontrakt, idet hensigten med bestemmelsen har været økonomisk at sidestille ejendomme, der er tilsluttet et offentligt spildevandsanlæg, og ejendomme, der er kontraktligt tilknyttet.

Det præciseres endvidere i loven, at udgifter til ledninger på egen grund og bundfældningstanke skal afholdes af grundejeren, ligesom en grundejer, der er tilsluttet kloakforsyningen selv skal stå for etablering, drift og vedligeholdelse af ledninger m.v. på egen grund. Udgifter til el og vand skal endvidere afholdes af grundejeren, idet det kan være vanskeligt og meget omkostningskrævende for kloakforsyningen at skaffe el og vand på den enkelte ejendom.

Tilslutningsbidrag forfalder normalt, når en ejendom tilsluttes eller kan tilsluttes et spildevandsanlæg, og vandafledningsbidraget kan opkræves fra det tidspunkt, hvor der foreligger fysisk tilslutning, jf. lovens § 2, stk. 2, og § 3, stk. 3. Da der ved de i § 7 a omhandlede spildevandsløsninger ikke sker nogen tilslutning til et spildevandsanlæg, er det nødvendigt at fastsætte særskilte regler for forfalds- og opkrævningstidspunktet for tilslutningsbidrag og vandafledningsbidrag.

Tilslutningsbidraget forfalder herefter, når kontrakten om medlemskab indgås, idet henstandsbestemmelsen i § 4 finder tilsvarende anvendelse som ved ejendomme, der er tilslut-

tet kloakforsyningen. Når den valgte spildevandsløsning tages i brug, kan kommunalbestyrelsen begynde at opkræve vandafledningsbidrag.

Til nr. 6

Det er under lovforslagets behandling blevet fremført, at det ikke er hensigtsmæssigt, at fristen for, hvornår der senest skal udarbejdes en betalingsvedtægt i overensstemmelse med loven, falder midt i et budgetår. Fristen ændres derfor fra den 1. juli 1998 til den 1. januar 1999.

For at sikre, at påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 4, der udstedes efter lovens ikrafttræden, bliver fulgt af et finansieringstilbud efter lovforslagets § 7 a, er det nødvendigt, at § 7 a træder i kraft med det samme, uanset om kommunalbestyrelsen har ændret kommunens betalingsvedtægt. De ikrafttrædelsesbestemmelser, der i øvrigt gælder for ændringerne i lov om betalingsregler for spildevandsanlæg m.v., gælder således ikke for § 7 a.

For yderligere at sikre, at de, der har fået et påbud om forbedret rensning efter miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 4, efter lovforslagets fremsættelse den 18. december 1996, ikke stilles ringere end de, der får et påbud efter lovens ikrafttræden, fastsættes det, at kommunalbestyrelsen skal give tilbud efter § 7 a til alle helårsboliger, der har fået påbud om forbedret rensning efter lovforslagets fremsættelse. Pligten til at give tilbud skal dog kun gælde, såfremt der ikke allerede er etableret en spildevandsløsning til opfyldelse af påbudet, og såfremt fristen for efterkommelse af påbudet ikke er overskredet. Dette skyldes, at bestemmelsen i § 7 a fastslår, at det er kommunalbestyrelsen, der skal stå for spildevandsløsningens udførelse, og at man ikke kan pålægge kommunalbestyrelsen at drive anlæg, hvis udførelse den ikke selv har haft kontrollen med. Ejere af ejendomme, der har fået påbud om at forbedre rensningen med frist inden lovens ikrafttræden den 1. juli 1997, skal ikke have tilbud om finansiering, da det i givet fald ville opmuntre til ikke at efterkomme lovligt udstedte påbud. Kommunalbestyrelsen kan vælge at udskyde efterkommelsesfristen for et påbud til efter lovens ikrafttræden, såfremt kommunalbestyrelsen finder, at det er miljømæssigt forsvarligt og de pågældende ejere skøn-

nes at kunne have glæde af et tilbud om finansiering.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere, såfremt den vurderer, at det er miljømæssigt forsvarligt, vælge at ophæve påbud, som er meddelt før 18. december 1996, og som endnu ikke

er opfyldt, med henblik på at udstede nyt påbud med det tilknyttede finansieringsforslag efter lovforslagets regler. Hvorvidt det i de enkelte tilfælde er muligt, afgøres af den enkelte kommunalbestyrelse på baggrund af et lokalt, konkret skøn.

Martin Glerup (S) Helen Beim (S) Lis Greibe (S) Inger Bierbaum (S)

Peter Christensen (S) Steen Gade (SF) fmd. Elsebeth Gerner Nielsen (RV)

Bent Hindrup Andersen (EL) Sonja Albrink (CD) Hans Christian Schmidt (V)

Hanne Severinsen (V) Peter Hansen-Nord (V) Jens Vibjerg (V)

Niels Jørgen Langkilde (KF) Gitte Seeberg (KF) Jens Jørgensen (KF)

Aage Brusgaard (FP) nfmd.

Dansk Folkeparti havde ikke medlemmer i udvalget.

Bilag 1

Et af udvalgets spørgsmål til miljø- og energiministeren og ministerens svar herpå

Spørgsmål 53:

Ministeren bedes beskrive, hvordan et separationstoilet virker, eventuelt med en tegning.

Svar:

Jeg har forelagt spørgsmålet for Miljøstyrelsen, der har oplyst følgende:

»Der eksisterer mange forskellige former for udformning af separationstoilet, men for alle typer sker der i selve toiletkummen en adskillelse af urinen og fæces. Toiletet minder meget om et almindeligt vandskylende toilet; den eneste forskel er, at kummen har to kamre. Urin og fækaler ledes via hver deres rørsystem til opsamlingsholder i f.eks. en kælder.

Nogle toiletter anvender vand til at skylle fækalierne ud med og tilvarende en mindre

mængde til urinen, mens andre former for separationstoiletter ikke anvender vand til skylning eller kun delvist anvender vand.

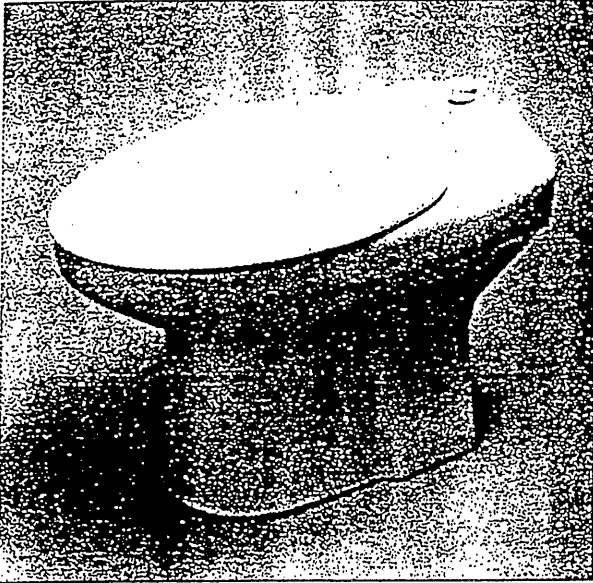
Nogle af toiletterne er udformet således, at fækalierne med en vis mængde vand tilledes det offentlige kloaksystem, mens det kun er urinen, som opsamles. Tilsvarende er der toiletter, hvor man til beholderne med fækaler tilsætter noget materiale, så komposteringsprocesserne bedre kan foregå med henblik på at udnytte materialet som kompost.

Urinen opsamles i beholdere med henblik på anvendelse til f.eks. jordbrugsformål.

Som det fremgår, er der mange forskellige typer, og til udvalgets orientering er vedlagt materiale om nogle af typerne.

Det er udelukkende toiletter, der kan tænkes anvendt uden for kloakerede områder.«

WM-Ekologen ab

ES-System (enkeltpolning)

Urin spolås med en självstängande ventil c:a 0,1 liter vatten till en tank eller infiltration enligt kommunens anvisningar.

Det fasta toalettavfallet faller ned i ett tunna som står i en isolerad behållare i vilken undertryck skapas med en kanalfläkt. Behållaren är isolerad för att förhindra kondens. Det fasta toalettavfallet torkar varvid bakterier och virus avdödas. Detta är en enkel och tillförlitlig metod och efter en total torktid av 6 månader kan materialet brännas eller grävas ned i marken där det snabbt bryts ned till jord.

Bytesintervallet av standardtunnan (80 liter) beror på disciplinen med papper men för en normalfamilj bör en tunna räcka i tre månader. Det är enkelt att byta tunna eftersom vikten av en full tunna endast är 10-12 kg.

Data:

Toalettstol: Av sanitetsporcelain.
Längd 570 mm,
bredd 370 mm,
sitthöjd 400 mm.

Vattenanslutning: R 1/2"

Urinavlopp: Slang dy 23 mm att anslutas mot 50 rör PVC eller PP.

Nedfallsrör: Dy 200 (ingår ej) monteras 50 mm ovan färdigt golv.

Isolerad behållare av varmgalvaniserad plåt med gummipackning för 200-rör. Ventilationsstos 100.

Inklusive 1 respektive 2 tunnor med lock.

Modell 2 för 2 tunnor.

Mått: bredd 630 mm, höjd 600 mm, längd 1210 mm.

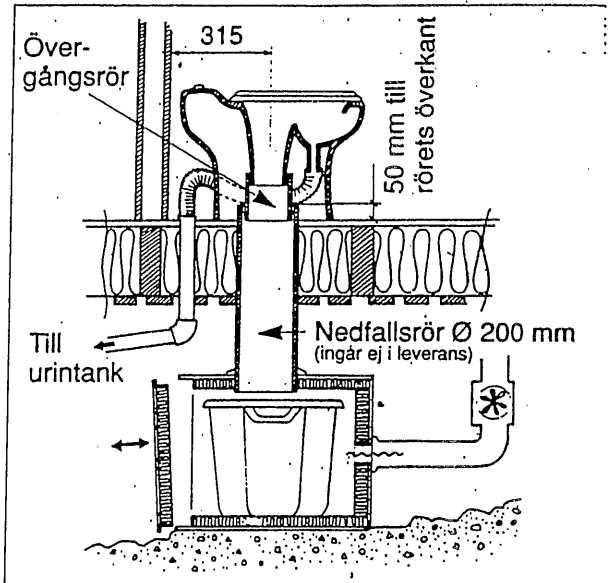
Modell 1 för 1 tunna.

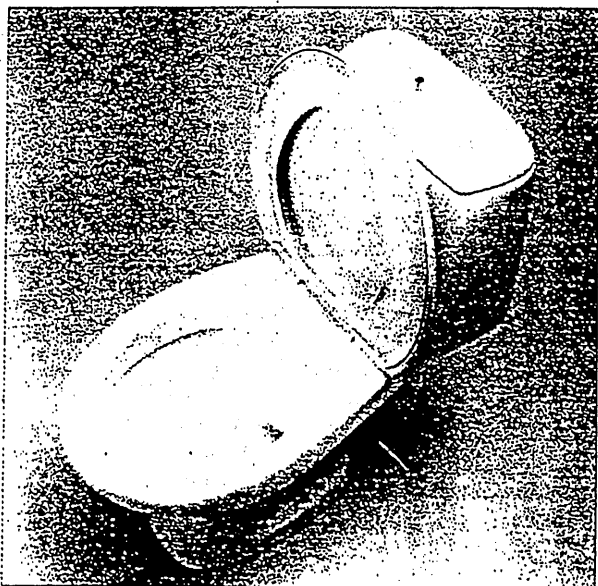
Mått: bredd 630 mm, höjd 600 mm, längd 600 mm.

Fläkt: Kanalfläkt att anslutas till behållaren.

Kapacitet c:a 35 m³/h.

36 W 220 V 1-fas.

DS-System (dubbelspolning)

Urin spolask med c:a 0,1 liter vatten till tank eller infiltration enligt kommunens anvisningar.

Fast toalettavfall spolask med 3-5 liter vatten till slamseparator, 3 kammarbrunn eller annat omhändertagande.

Toaletten avsluts till avloppet som en standardtoalett kompletterad med en ledning dim. 50 för urin. Stora mängder vatten kan sparas och näringsåtervinningen blir fullständig om en lantbrukare tillåts hämta både urin och fekalslam.

I slamseparatorn samlas fekalslammet medan spolvattnet 30-40 l/hushåll och dygn passerar separatorn via ett pH-filter. I filtret höjs pH på vattnet till 11-12 varvid alla bakterier och virus effektivt avdödas. Det är lämpligt att blanda in detta vatten med bdt-vattnet innan infiltrationen.

Även fekalslammet kan enkelt hygieniseras genom att man strax före hämtningen tillsätter Ca(OH)-kalciumhydroxid, c:a 5 kg per hushåll och år.

Data:

Toalettstol: Av sanitetsporcelain.
Längd 600 mm,
bredd 385 mm,
sithöjd 400 mm.

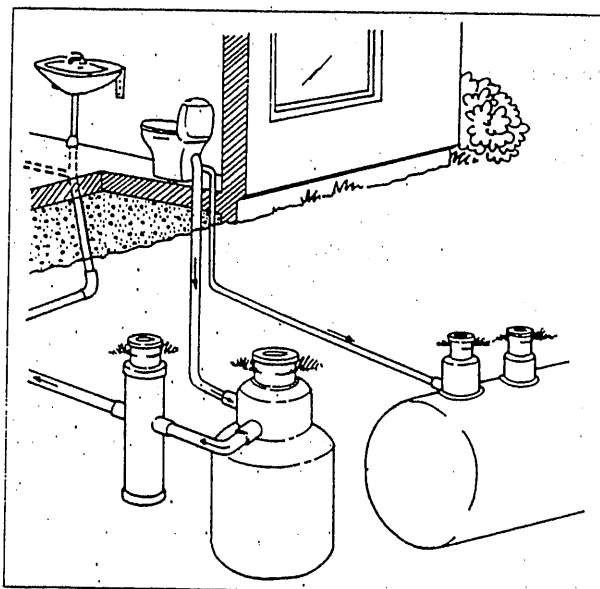
Vattenanslutning: R 1/2".

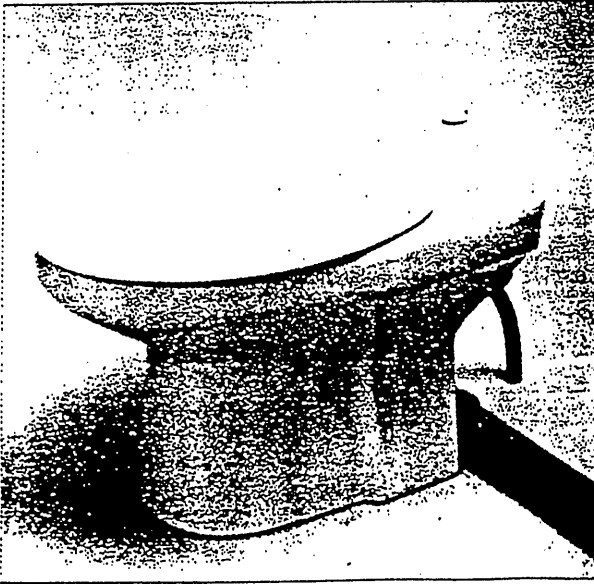
Urinslang dy 23 mm, porcelinsstos dy 92 mm.

Avsättning centrum utlopp-färdig vägg 110 mm.

Slamseparator för ett hushåll, volym 1100 liter.

Urintank för ett hushåll, volym 2000 liter.

Ekovak toalettssystem (Spolar med luft)

Urin spolars separat med självfall till tank eller infiltration enligt kommunens anvisningar.

Det fasta toalettavfallet spolars med luft och 0.5-0.7 liter vatten till kompost eller tank.

Ekovaksystemet väljes:

När tillgången av vatten för avloppstransport saknas. När självfall inte kan erhållas på avloppsledningen.

Principen för en enkel installationen med en toalett är att vid spolning startas vakuumpumpen och toalettens vattenlås sugas ur och med en hastighet av c:a 10 m/s transporteras det fasta toalettavfallet till komposten. I komposten hänger en geotextilsäck i vilken materialet samlas. Spolvattnet som inte binds i materialet passerar genom

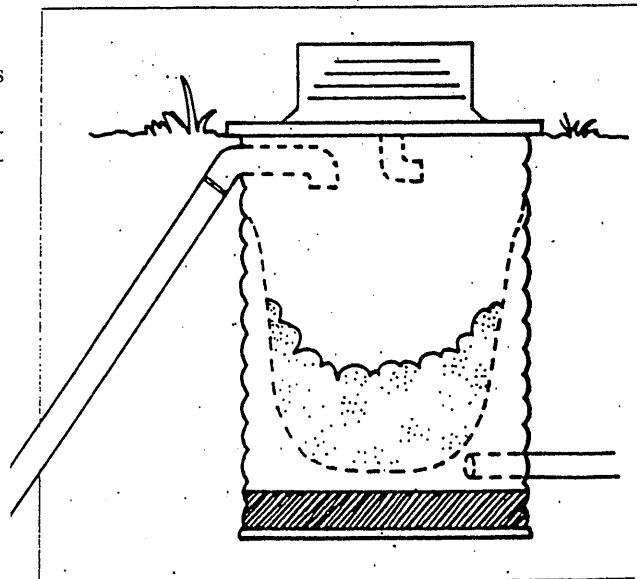
säcken. Detta vatten är starkt förorenat med bakterier. Vid kontakt med kalciumhydroxiden i kompostens botten höjs pH-värdet kraftigt och avdödar effektivt bakterier och virus.

Installation:

Avloppsledning maximalt 50 meters längd. Dimension dy 50 mm med gummiringsfog. Ledningen behöver ej läggas med självfall. Maximalt antal riktningssändringar 5 st. med 45° språng.

Data:

Vakuumpump: 1200 watt 1-fas
220 volt.
Pumpen är inbyggd i kompostens lock.
Kompostbehållare: Diameter 65 cm.
Höjd 90 cm.

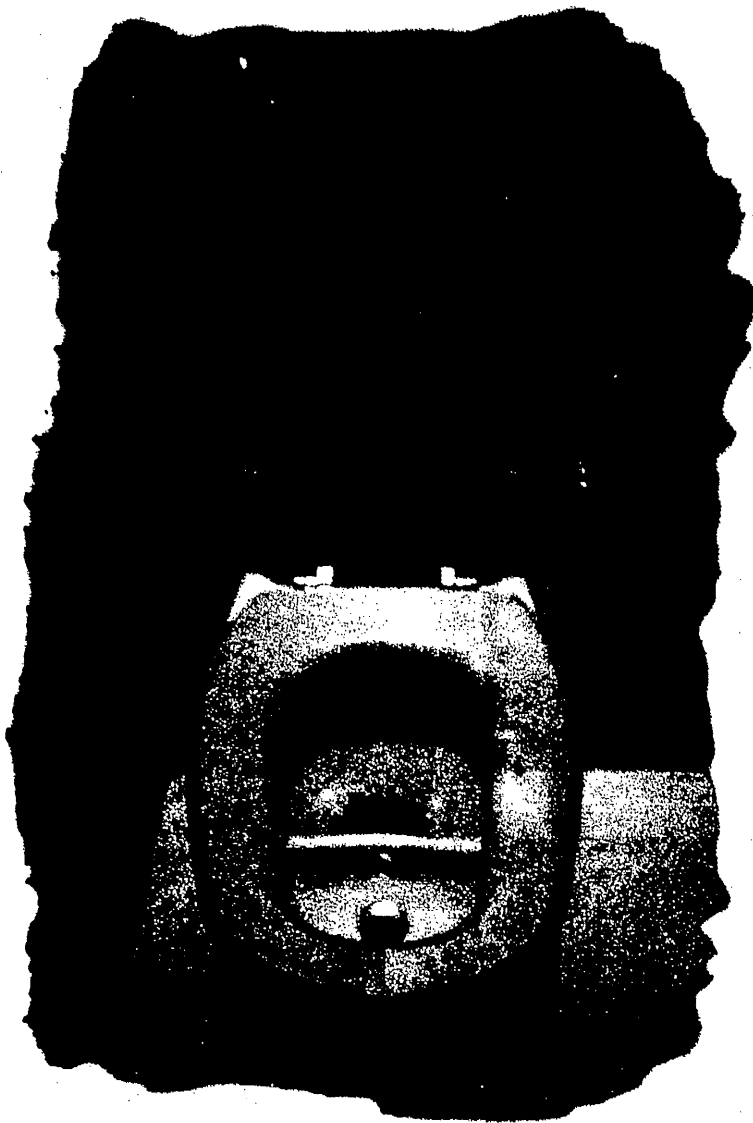
Bilag 2

Artikel fra SKRALDEN, Renholdningsselskabet af 1898, nr. 1, 2. årgang, feb. 1997

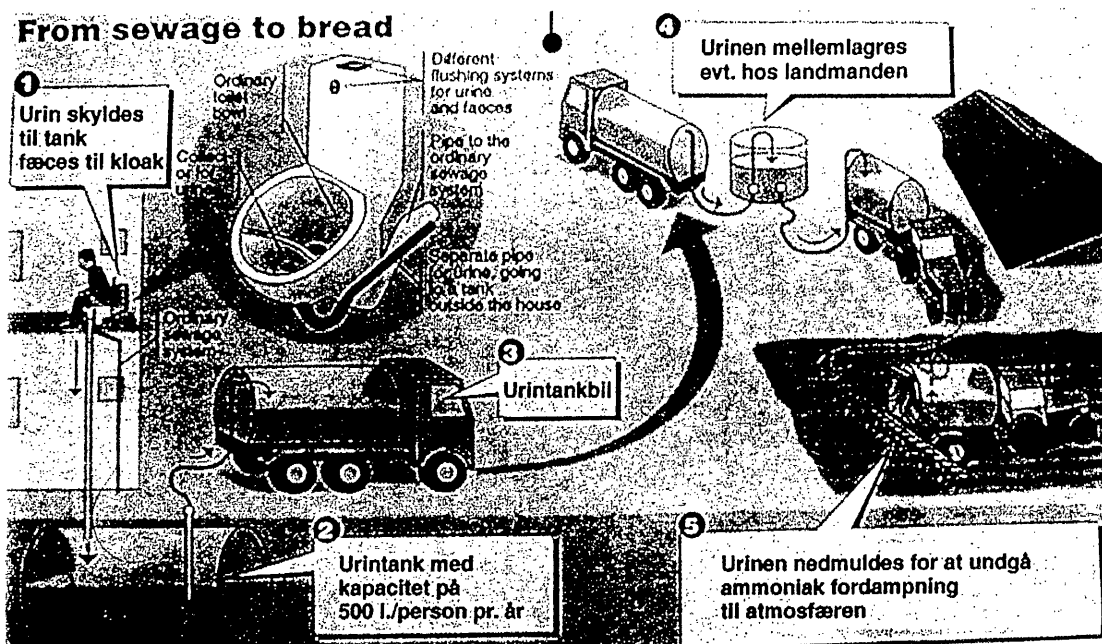
Fremtidens vandmiljøplan

Fra natrenovation til urintankbiler

Af Simon Wisberg, stud.hort, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole

Det urinseparerende toilet er såre simpelt indrettet, med en kumme delt i to og med to rør fra kummen med forbindelse til henholdsvis urintank og kloaksystem.

Urinseparation kan foregå således fra f.eks. etagebebyggelser, hvor man under renovering forholdsvis enkelt kan installere systemet.

I en svensk kommune er det forbudt at installere vandskyllende kloset fra og med år 2000. Nu overvejer den svenske statsminister Göran Persson, om urinseparation skal være en del af Sveriges miljøhandlingsplan.

Skal urinseparation også være en del af Københavns fremtidige satsning, vil R98 sikkert komme til at spille en stor rolle.

Natrenovationen

Da Renholdningsselskabet af 1898 begyndte sin forretning, var den væsentligste opgave netop at transportere latrinen ud af København og sælge den til landmændene. Især bønderne på Amager havde baseret hele deres grøntsagsproduktion på latringødningen fra København.

Salget af latrinen til landmændene var en vigtig indtægtskilde for R98. Før 1. verdenskrig udgjorde salget 20 procent af de samlede indtægter, men da det under 1. verdenskrig blev umuligt at skaffe kunstgødning fra udlandet, blev latrinen så efterspurgt, at den måtte rationeres. Indtægterne steg, så de i 1918 udgjorde over halvdelen af renholdningsselskabets indtægter.

Kloakløb og iltsvind

Ved århundredeskiftet blev de første vandskyllende klosetter installeret, og allerede i 1907 var der flere vandskyllende klosetter end tørlatriner i København. Installationen af vandklosetter var blevet mulig, fordi man havde bygget et nyt samlet kloaksystem, der havde sit udløb i Øresund.

Udskylningen af latrinen i Øresund viste sig at have uheldige konsekvenser for badevandet og havmiljøet. Til at begynde med forlængede man blot kloakudløbet. Senere blev rensningsanlægget Lynetten opført. Med vandmiljøplanen fra 1987 blev det besluttet at udbygge Lynetten og rensningsanlæg Damhusåen for to milliarder kroner. Men stadig har vi iltsvind i de indre danske farvande. Det skyldes for en stor del landbrugets brug af gødning, men også at der stadig er store udslip fra rensningsanlæggene.

Før var latrinen en ressource, i dag er den blevet et affalds- og forureningsproblem.

Urinseparation - en vision

Med ny teknik er det blevet muligt at opsamle urinen, så den igen kan blive til nytte i landbruget. Teknikken til opsamling af urin i

etageejendomme og enfamilieshuse er gennemprøvet og bruges i dag en hel del steder i Sverige. Derimod er teknikken til opsamling af fækalier i etageejendomme ikke udviklet.

Nogen mere pålidelig gødningsfabrik end mennesket skal man se længe efter: Flere gange om dagen leverer vi vores produkt, et produkt, der både er rigt på kvælstof og fosfor.

Urin indeholder 80-90 procent af de næringsstoffer, vi udsondrer, mens fækalierne kun indeholder 10-20 procent.

I gennemsnit tisser hver person 450 liter urin pr. år. Urinen skylles i dag via rensningsanlægget ud i Øresund med seks liter drikkevand pr. skyl.

Det urinseparerede toilet skyller urinen ud med ca. 1 dl vand og løber via et rør ned i en dertil indrettet tank. Tanken dimensioneres til at kunne indeholde ca. et års produktion. Tømningen sker med en urintankbil, som transporterer urinen ud til en landmand, som enten har en mellemlagringstank eller bruger urinen direkte i landbruget.

Millionbesparelser

Ved installering af urinbesparende toiletter sparer man havmiljøet for nogle af de nærings-

stoffer, som ellers ville føre til iltsvind. Man sparer vand, da man kun bruger 1 dl mod normalt seks liter. Landmanden sparer udgifter til køb af kunstgødning, og der spares penge på rensningsanlægget Lynetten, hvor belastningen mindskes.

I Københavns Kommune ville besparelserne løbe op i ca. 140 mio. kr. om året. Besparelser vil i løbet af 15 år kunne betale installation af systemet i hele Københavns Kommune.

Umiddelbart skulle man tro, at det var meget energikrævende at transportere urinen. Beregninger har imidlertid vist, at selv om man skal transportere urinen over 100 km, er det mindre energikrævende end at producere den mængde kunstgødning, urinen svarer til.

Næringsstofferne skal tilbage til marken, fordi det er der, de kommer fra. Blandt andet er fosfat en begrænset naturressource og vigtig at få i recirkulation, så jorden ikke bliver udpint og død.

I Øresund medfører urinen iltsvind. Men ved den rette placering – på marken – giver urinen brød på bordet.

Simon Wisberg har skrevet en afhandling om urinseparation i forbindelse med sit afgangprojekt på bacheloruddannelsen på Landbohøjskolen.

Bilag 3

Miljø- og Energiministeriet
Departementet

Den 21. marts 1997

Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Som lovet under samrådet den 19. marts 1997 vedrørende L 128, spildevandsrensning i det åbne land, følger vedlagt et notat om fordelingen af udgifter mellem grundejeren og kloakforsyningen.

SVEND AUKEN

/ Hans Henrik Christensen

MILJØstyrelsen
Ferskvands- og Spildevandskontoret

Den 20. marts 1997

Notat om fordeling af udgifter ved etablering af rensningsanlæg mellem grundejer og kloakforsyning i tilfælde, hvor grundejerne siger ja til at blive tilknyttet kloakforsyning

I det ændringsforslag til L 128, som miljø- og energiministeren fremsendte til udvalget den 10. marts 1997, fremgår det af § 7 a:

»§ 7 a. I tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen giver ejere af helårsboliger påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 4, om forbedret spildevandsrensning for en eksisterende udledning, skal påbudet følges af et tilbud om et kontraktligt medlemskab af kloakforsyningen.

Stk. 2. Medlemskab af kloakforsyningen efter stk. 1 indebærer, at kloakforsyningen skal forestå udførelse, drift og vedligeholdelse på ejerens vegne af en spildevandsløsning, der rensemæssigt opfylder påbudet, mod at ejeren af ejendommen betaler standardtilslutningsbidrag og vandafledningsbidrag svarende til en ejendom, der er tilsluttet et offentligt spildevandsanlæg, jf. §§ 2-4.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsens tilbud omfatter alene udførelse, drift og vedligeholdelse af et anlæg, der økonomisk svarer til det af kommunalbestyrelsen påbudte. Ønsker ejeren et mere omkostningskrævende anlæg, må han selv bære differencen.

Stk. 4. Udgifter til ledninger på egen grund og bundfældningstank samt udgifter til elektricitet og vandforsyningsvand til den valgte spildevandsløsning skal dog afholdes af ejeren af ejendommen.

Stk. 5. Tilslutningsbidrag efter stk. 2 forfalder ved kontraktens indgåelse, og vandafledningsbidrag kan opkræves fra spildevandsløsningens ibrugtagning.«

Heraf fremgår det, at kloakforsyningen betaler for etableringen af selve den nye renseforanstaltning med undtagelse af ledninger på grundejerens ejendom og eventuel bundfældningstank.

Baggrunden for, at grundejeren selv skal betale for ledninger på egen grund, er, at dette svarer til de betingelser, der er gældende for en

ejendom, der bliver fysisk tilsluttet et kloaknet. Når omkostningerne til bundfældningstank ligeledes skal betales af grundejeren, er det, fordi alle ejendomme allerede i dag har en form for bundfældningstank. I de tilfælde, hvor den eksisterende bundfældningstank er for lille, er det grundejeren, der skal bære forøgelsen, hvilket dog typisk kan gøres ved at supplere den eksisterende tank med en ekstra tank.

Ledninger, der indgår som en integreret del af rensesanlægget, f.eks. ledninger/drænledninger i et nedslivningsanlæg eller et sandfilteranlæg, omfattes af rensesanlægget/spildevandsløsningen, som bæres af kloakforsyningen.

Som udgangspunkt vil kommunalbestyrelsens tilbud omhandle en spildevandsløsning, der er placeret på grundejerens ejendom.

Såfremt kommunalbestyrelsen vil tilbyde en spildevandsløsning, der er placeret på anden ejendom, er det kloakforsyningen, der skal bære såvel selve rensesanlægget som ledninger uden for grundejerens ejendom. Det er endvidere kloakforsyningen, der skal undersøge, hvorvidt det er muligt at lave en aftale med ejeren af den ejendom, hvor rensesanlægget skal placeres. Aftalen tinglyses på ejendommen. Kloakforsyningen kan ved ekspropriation erhverve begrænset rettigheder for derved at sikre ejendommen erstatning.

Såfremt kommunalbestyrelsen tilbyder en spildevandsløsning på grundejerens ejendom, men grundejeren i stedet ønsker en spildevandsløsning placeret på anden ejendom, er det grundejeren, der skal bære differencen, såfremt denne løsning er mere omkostningskrævende, f.eks. den ledningsføring, der skal til uden for grundejerens ejendom. Det er endvidere grundejeren, der skal undersøge, hvorvidt det er muligt at lave en aftale med ejeren af den ejendom, hvor rensesanlægget skal placeres.